

MESELLER (Atasözleri)

Meselleri de Arap nesir geleneğinin en eski türlerinden biri olarak değerlendirmek mümkündür. Çünkü bunların bazıları Cahiliye döneminde de meşhurdu. Atasözleri, bilgece söz görünümünde olabildiği gibi, eskiden meydana gelmiş, ancak zamanla unutulmaya yüz tutmuş olaylara işaret eden bir deyiş olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu tarz olaylara dayalı meselleri anlayabilmek için meselin arkasındaki olayı bilmek gerekir. Meselleri derlemeye özen göstermiş olan edebiyatçılar, bunları açıklamada bocalamamış olsalar da, yaptıkları açıklamalar ve yorumlar, kapalı beyitlerin şerhi sırasında anlattıklarından daha güvenilir değildir.

En ünlü atasözü koleksiyonu, el-Meydânî'nin Mecma'u'l-Emsâl'idir. Alfabetik olarak atasözlerine yer veren eserde, olaylara dayalı meseller de ayrıntılarıyla açıklanmaktadır. Diğer atasözü koleksiyonları arasında Kureşî'nin Cemheretu'l-Emsâl'i; Ebû Hilâl el-Askerî'nin Cemheretu'l-Emsâl'i ve ez-Zemahşerî'nin Kitâbu'l-Mustaksâ'sı sayılabilir.

Atasözlerinden Örnekler

أسمع جعجعة و لا أرى طحنا
Görüntü var ses yok

لا يجمع سيفان في غميد
İki canbaz bir ipte oynamaz

لكل جواد لبوة
Hatasız kul olmaz

إياك أعني واسمعي يا جارة
Kızım sana söylüyorum! Gelinim sen anla.

حبز على ورق
(kağıt üzerinde mürekkep) Hiçbir etkisi yok.

لكل حسن عائب
Her güzelin bir kusuru vardır.

كل مرة تسلم الجرة
Kedi gibi dört ayak üzerine düşüyor.

نصف العلم أخطر من الجهل
Yarım hoca dinden,yarım hekim candan eder.

من يدفع يأمر
Parayı veren düdüğü çalar.

يضحك كثيراً من يضحك أخيراً
Son gülen iyi güler.

من دق دق

(Çalma elin kapısını
çalarlar kapını)

النَّسِيَّانُ أَفَةُ الْعِلْمِ
İlmin belası unutmaktır

خُفْرَةٌ وَقَعَتْ فِيهَا مَنْ حَفَرَ لِأَخِيهِ
Başkasına kuyu kazan içine düşer.

اِذَا كَانَ الْكَلَامُ مِنْ فِضَّةٍ يَكُونُ السُّكُوتُ مِنْ ذَهَبٍ.
Söz gümüşse sükût altındır.

الْوَكَايَةُ خَيْرٌ مِنَ الْعِلَاجِ.
Tedbirini al gerisini Allaha bırak.

Olaylara dayanan Atasözleri

أَقْبَحُ مِنَ الْجَاحِظِ.

Câhiz'in yaratılıştan çok çirkin gözleri vardı. Buna dayanarak çok çirkin adam hakkında "Cahiz'den daha çirkin" sözü kullanılır.